

KOPIOSTO RY:N LAUSUNTO SIVISTYSVALIOKUNNALLE JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2023-2026

Asia: VNS 2/2022 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023–2026

Kiitän mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2023 - 2026.

(1) Luovan alan kannalta on erittäin tärkeää, että yksityisen kopioinnin hyvityksen määrärahataso vakiinnutetaan 11 miljoonaan euroon vuosille 2023–2026. Tämä turvaa luovan alan tekijöille tärkeät henkilökohtaiset tekijänoikeuskorvaukset yksityisestä kopioinnista sekä varmistaa Kopioston osana toimivan Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEKin rahoituksen nykyisen perustan.

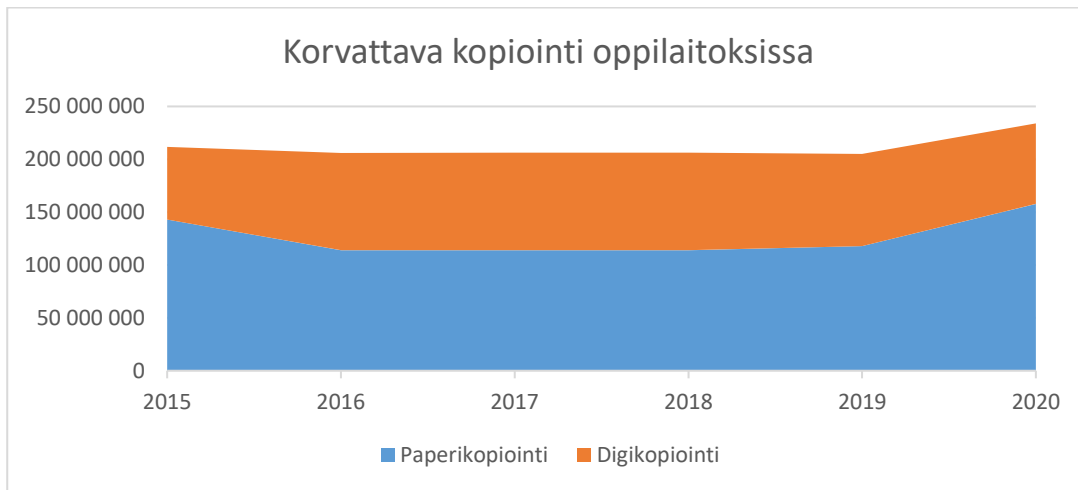
Yksityisen kopioinnin hyvitys on tekijänoikeuslain takaama korvaus luovan työn tekijöille siitä, että jokainen kansalainen saa kopioida laillisia teoksia omaan, henkilökohtaiseen käyttöön.

Hyvityksen kokonaissumma ohjataan tekijöille sekä suorina tekijänoikeuskorvauksina että kulttuurialan edistämiseen tarkoitettuina tukina, joita esimerkiksi AVEK jakaa. Ennakoitavuus ja jatkuvuus on erittäin keskeistä luovan alan elinvoimaisuudelle. Tätä voidaan avustaa muun muassa AVEKin toiminnan ja tukien kautta muun muassa lyhyt- ja dokumenttielokuviin sekä mediataiteeseen. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että yksityisen kopioinnin määrärahataso on vakiinnutettu 11 miljoonaan euroon seuraavaksi neljäksi vuodeksi.

(2) Tekijänoikeuslakiin perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten määrärahaa tulee korottaa vähintään 3,3 miljoonalla eurolla. Kyse on Opetushallitukselle osoitettusta määrärahasta, jolla Opetushallitus hankkii opettajille ja oppijoille keskitetysti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle sekä taiteen perusopetukseen tarvittavat kopiointi- ja tv-ohjelmien käyttöluvat sekä kattaa kopiointia, tallennusta ja käyttöluvia koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menoja. Valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt huomiota määrärahan liian alhaiseen tasoon jo vuodesta 2020 lähtien ja on pitänyt välttämättömänä, että lakiin perustuvien käyttöoikeuskorvausten määrärahaa tulee korottaa 3,3 miljoonalla eurolla tekijänoikeudella suojattujen teosten kopioinnin ja digitaalisen käytön kasvamisen johdosta ([VaVM 33/2021](#), s. 43 ja [VaVM 36/2020](#), s. 39-40).

Tekijänoikeuslaki edellyttää tekijänoikeudenhaltijan lupaa teosten kopioimiseen ja käyttöön opetuksessa. Lain mukaan tekijöillä ja oikeudenhaltijoilla on oikeus korvaukseen heidän teostensa kopioinnista ja käytöstä. Varsinkin varhaiskasvatuksessa, peruskouluissa ja lukioiden materiaalien kopioiminen ja tulostaminen verkosta on kasvanut viimeisten vuosien aikana (Kuva 1). Tähän ovat vaikuttaneet muun muassa oppimateriaalien hankintoihin liittyvät säästöt ja opettajien itse tekemien materiaalien käytön lisääntyminen. Tarve täydentä-

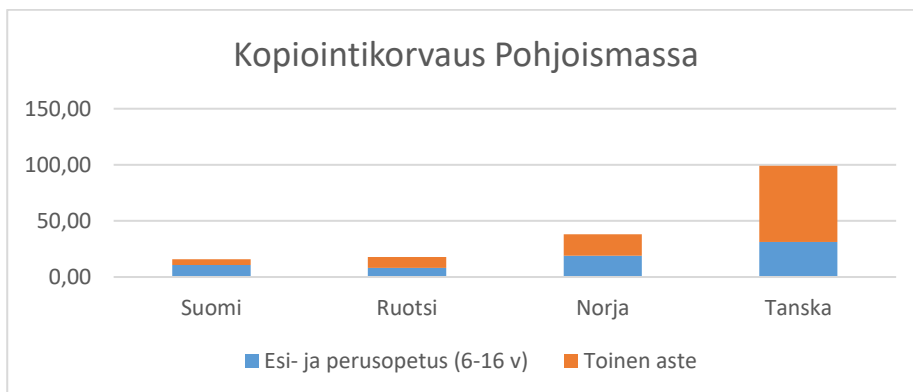
vän opetusmateriaalin kopioimiseen on lisääntynyt, koska oppijoilla ei ole käytettävissä kattavaa alkuperäistä oppimateriaalia. Opettajat myös liittävät itse tekemäänsä materiaaliin toisten tekemiä tekijänoikeuden suojaamia aineistoja. Tähän kopioimiseen ja käyttöön tarvitaan oikeudenhaltijoiden lupa ja Opetushallitus on tarvittavat käyttöluvut keskitetysti hankkinut.

Kuva 1: Korvattava kopiointi oppilaitoksissa

Määrärahan puutteen vuoksi tekijät ja oikeudenhaltijat eivät ole saaneet vuodesta 2020 lähtien täysimääräisesti tutkimuksen osoittaman käytön mukaista, heille lain mukaan kuuluvaa tekijänoikeuskorvausta teostensa kopioinnista ja käytöstä oppilaitoksissa. Myös oppivelvollisuuden laajentaminen on nostanut määrärahan korottamisen tarvetta. Kun oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden määrä kasvaa, kasvaa myös teosten kopioinnin ja käytön määrä.

Pohjoismaisessa vertailussa Suomessa opetuskäytöstä maksetut käyttökorvaukset ovat kaikista alhaisimmat (Kuva 2). Korvaustaso tulisi nostaa pohjoismaiselle tasolle, jotta suomalaiset tekijät ovat tasa-arvoisessa asemassa muiden pohjoismaisten tekijöiden kanssa.

Kuva 2: Kopiointikorvaukset Pohjoisessa

Parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä oleva esitys tekijänoikeuslain muuttamiseksi (HE 43/2022 vp) laajentaa opettajien oikeutta käyttää teoksia opetuksessa. Tekijänoikeuslakiin tehtävillä muutoksilla helpotetaan erityisesti av-teosten käyttöä opetuksessa. **Ehdotettuihin säännöksiin (TekL 14.1 § ja 14 a §) sisältyy korvausoikeus tekijöille.** Tämä on myös omiaan **kasvattamaan tekijänoikeuslakiin perustuvien käyttökorvausten määrärahan tarvetta tulevaisuudessa.** Hallituksen esityksen mukaan **tekijänoikeuskorvaus maksetaan valtion varoista yhteishallinnointiorganisaation kautta niissäkin tapauksissa, joissa käyttölupaa ei tarvitse hankkia.**

Riittävän määrärahan puutteen johdosta oikeudenhaltijat eivät ole saaneet lain edellyttämää ja tutkimusten osoittaman käytön määrään perustuvaa kohtuullista korvausta teostensa kopioimisesta ja käytöstä opetuksessa usean vuoden ajan. Tämä heikentää muutoinkin vaikeassa asemassa olevien luovan alan tekijöiden asemaa ja luovien alojen toimintaedellytyksiä. Määrärahan puutteen vuoksi Opetushallitus ei myöskään ole pystynyt hankkimaan kaikkia opetuksessa tarvittavia käyttölupia. Esimerkiksi elokuvien ja näytelmien esittämiseen tarvittavat luvat puuttuvat oppilaitoksilta kattavasti. Tämä vaikeuttaa opettajien työtä ja asettaa oppijoita ja opettajia eriarvoiseen asemaan eri puolilla Suomea, koska kaikkia tarvittavia käyttölupia ei ole ollut mahdollista hankkia.

Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2023 - 2026 olisikin tullut huomioida tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden lakiin perustuva oikeus korvaukseen teostensa käytöstä opetuksessa. Kuten valtionvarainvaliokunta on jo useampaan otteeseen mietinnöissään edellyttänyt, Opetushallituksen toimintamenoihin sisältyvät tarvittavat määrärahat tulee ottaa huomioon julkisen talouden suunnitelmassa ja tekijänoikeuslakiin perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten määräraha tulee korottaa pysyvästi vähintään 3,3, miljoonalla eurolla 18 miljoonaan euroon.

Helsingissä, 25 huhtikuuta, 2022

Valtteri Niiranen
Toimitusjohtaja, varatuomari

Kopiosto ry
Hietaniemenkatu 2, 00100 Helsinki

P | 0400 245 008

E | valtteri.niiranen@kopiosto.fi